Екзегеза Єз. 2:1-10; 3:1-3

Контекст

Книга Єзекіїля написана в часи Вавилонського полону, коли пророк, перебуваючи разом із першою групою єврейських бранців на берегах ріки Кабур (притока Євфрату), мав видіння від Бога щодо долі свого народу. Варто зауважити, що пророк прийшов сюди раніше, ніж було зруйновано Єрусалим і храм (586 р. до Р. Х.) разом із тією групою вигнанців, яких вавилонський цар Навуходоносор привів після захоплення ним столиці Юдеї ще в часи царя Єгоякима (597 р. до Р. Х.). Перші видіння, до яких належать і досліджувані нами уривки датовані п'ятим роком від полону Єгоякима (593 р. до Р. Х.). Тобто, на початку пророчого покликання Єзекіїля все Єрусалим і Храм все ще стоять, а цар з Давидової династії ще править Юдеєю. Можливо, у серці пророка жевріла надія на те, що остаточного краху не станеться, що лиха Ізраїлю завершаться цим ганебним полоном, і Господь помилує святе місто. Але подальша історія Божого народу буде настільки драматичною, що пророк має бути готовим до як «солодких», так і «гірких» одкровень. Видіння 2 і 3-го розділів книги – саме про це, про захопливу і болісну місію Божого вісника, чия життєва драма є частиною великої трагедії цілого народу, як і його визволення.

Останнє видіння Книги Єзекіїля датується двадцять п'ятим роком вигнання (573 р. до Р. Х.; див. Єз. 1:2; 40:1), тобто 13 років після зруйнування Єрусалима і Храму, яке пророк застав у вигнанні в Месопотамії.

Впродовж двадцяти років пророчого служіння серед вигнанців Юдеї, Єзекіїль отримував різні звістки від Бога. Після розповідей про покликання на пророче служіння (розділи 1—3); ідуть звістки про зруйнування Єрусалима, який на той час іще стояв (розділи 4—24); про Божий суд над народами, які завдали страждань Ізраїлеві (розділи 25—32). Як і його сучасник, пророк Єремія, Єзекіїль передбачає помилування Богом Свого народу та укладення з ним «нового завіту» (розділи 33—37). Далі міститься пророцтво про загадковий народ на півночі – Ґоґа (розділи 38—39). Завершується книга низкою видінь про майбутній відроджений Єрусалим та новий храм (розділи 40—48).

Переклад і коментар

І сказав Він мені: «Сину людський, стань на свої ноги, і Я говоритиму до тебе». Коли Він говорив до мене, увійшов у мене Дух і поставив мене на мої ноги, і я почув Того, Хто промовляв до мене. І сказав Він

Мені: «Сину людський, Я посилаю тебе до синів Ізраїля, до бунтівних народів, що повстали проти Мене. Вони та їхні предки чинили беззаконня проти Мене аж до цього дня. До дітей із жорстоким обличчям і твердим серцем Я посилаю тебе. Ти скажеш їм: „Так говорить Володар Господь“. Чи будуть вони слухати, чи знехтують, – адже вони дім бунтівників, – та нехай вони знають, що був поміж ними пророк. А ти, сину людський, не бійся їх ані їхніх слів. Не бійся, хоча терни й реп'яхи навколо тебе й ти живеш серед скорпіонів. Слів їхніх не бійся й перед ними не тремти, адже вони – дім бунтівників. Ти маєш сказати їм Мої слова, незважаючи на те, чи слухатимуть вони, чи знехтують, адже вони бунтівні. А ти, сину людський, слухай те, що Я промовляю до тебе. Не будь таким бунтівним, як цей дім бунтівників. Відкрий свої уста й з'їж те, що Я дам тобі». Я поглянув і ось бачу руку, простягнуту до мене, а в ній – сувій книги. Він розгорнув сувій переді мною, а той розписаний і з внутрішнього боку, і з зовнішнього. А написано на ньому ось що: «Плач, стогін і ридання».

І сказав Він мені: «Сину людський, з'їж те, що перед тобою. З'їж оцей сувій, а тоді йди і промовляй до дому Ізраїлевого». Я відкрив свого рота, і Він дав мені з'їсти той сувій. Тоді Він сказав мені: «Сину людський, нехай твоє черево поглине цей сувій, що Я даю тобі, і твої нутрощі наповняться ним». Коли ж я з'їв його, то він був у моїх вустах солодкий, наче мед.

Це видіння дано Єзекіїлю на початку його покликання. Бог готує його до важкої місії пророка: звіщати Божу попри все. Навіть, якщо його слова не будуть слухати його ж одноплемінники, навіть якщо визволення не прийде за днів його життя. Видіння сувою, який пророк мав з'їсти, і що виявився солодким в його вустах, але гірким у череві, мало символізувати суперечливість долі пророка: з одного боку, пізнання Господнього Слова – невимовна, неземна радість, що підносить його дух над усією марнотою, з іншого – саме через близькість з Богом Єзекіїль відчуватиме гріх свого народу і кару за нього з особливою гіркотою і болем. Зближення з Богом поглиблює відчудженість до зла і марноти, але ще болісніше пророк переживатиме гріховність і нерозумну впертість свого народу. Так, він знатиме про милість Божу до Ізраїля, коли Господь поверне полон Свого народу, але фізичні очі пророка за його життя цього не побачать. Лише очі віри.

Перебуваючи у Вавилонії, пророк Єзекіїль не бачив трагічного спустошення Єрусалима, свідком якого був його сучасник, пророк Єремія (Єр. 52), але знав про цю подію. Особливістю Книги Єзекіїля є численні видіння небесного престолу із детальним описом дивовижних ангелів-херувимів (1—10), що впродовж віків привертало до неї увагу читачів. Їхня мета – показати небесну реальність страдникам на землі, запевнити їх, що Бог тримає усе у Своїй владі, навіть тоді, коли життя здається хаотичним і безцільним. Подібні видіння бачили й інші пророки, як, наприклад Ісая (6:1-7). Єзекіїль бачив у видінні, що Божа слава рухалася туди де перебував Ізраїль – Господь не покидав Свій народ навіть тоді, коли той був покараний і вигнаний (Єз. 8). Це одна із найважливіших звісток Книги Єзекіїля.

Новозавітня перспектива

Видіння Єзекіїля нагадують ті, що апостол Іван бачив на острові Патмос: описи Божого престолу він бачить тоді, коли Церква Христова перебуває у переслідуваннях та боротьбі (Об. 4—5). Як Єзекіїлю, так й Івану Бог показує славу Свою, аби запевнити в тому, що все в Його владі, що Він керує всесвітом і подіями на землі, навіть тоді, коли здається, що вони хаотичні й позбавлені сенсу.

Видіння із Об. 10 дуже нагадує видіння Єзекіїля: могутній ангел, що звіщав про завершення всіх часів, тримав у руці «невеликий сувій» (βιβλαρίδιον), який потім наказав апостолу Івану з'їсти. Слова ангела повторюють сказане Богом Єзекіїлю: «Візьми та з'їж його. У твоєму животі буде гірко, але в роті він буде солодкий, як мед» (10:9). Це означало подальше нелегке пророче служіння як самого Івана, так і всієї Церкви Христової: «Ти повинен знову пророкувати про народи, племена, мови та багатьох царів» (10:11). Книга Об'явлення неодноразово підкреслює пророче служіння Церкви для всього світу, яке називається тут «Духом Пророцтва» (τὸ πνεῦμα τῆς προφητείας, 19:10).

Це служіння є «солодким» і «гірким» одночасно, як це було у випадку із Єзекіїлем: солодким через пізнання Божого Слова, Його Сина Ісуса Христа; гірким через труднощі проповідування Господньої волі та знання про трагічну долю світу. Церква покликана бути пророчим голосом для світу, і не боятися говорити слова істини, не підлаштовуватися під мінливі уподобання часу. Це нелегке завдання, проте радісне й сповнене благодаті Божої.